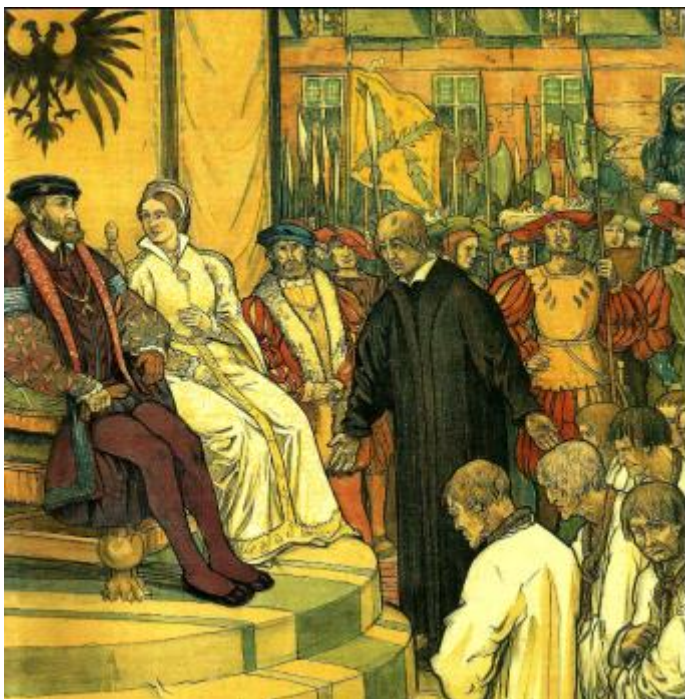

Jaar 1540

Zilveren gulden van Keizer Karel, genaamd "Karolusgulden" te Brugge

<http://users.telenet.be/munten/interest.htm>

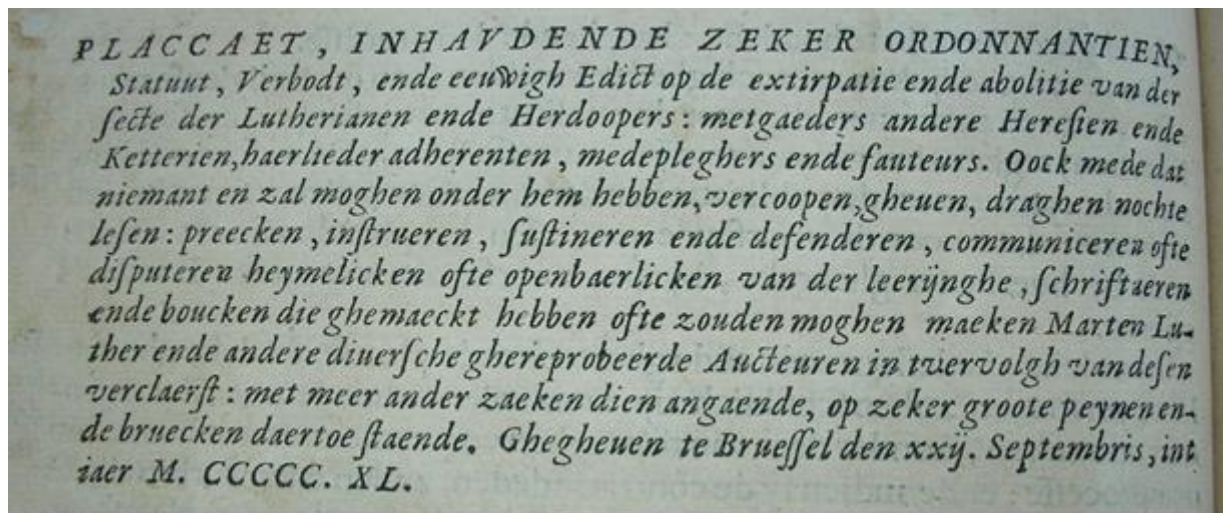
Karel V vond toen dat het welletjes was. Hij kwam in 1540 uit Spanje, liet Gent door 3000 Duitsers bezetten en maakte van de repressie een groot spektakel.

Alle oude vrijheden van de stad werden afgeschaft.

Alle Gentenaars moesten op de knieën vergiffenis vragen en daarna moesten verschillende tientallen prominenten blootsvoets, in hun hemd en met een strop om de hals de keizer om vergiffenis komen smeken. Vandaar de bijnaam "stropdragers".

Keizer Karel liet in de stad, op de plaats van de oude Sint-Baafsabdij, een burcht optrekken (het "Spanjaardenkasteel") om Gent permanent in het oog te houden.

Keizer Karel vindt even zijn tweede adem en herneemt zijn strijd tegen de 'homegrown terrorists'. Op 22 september 1540 verschijnt volgende verordening tegen de 'Lutherianen ende Herdopers':

En we laten Van Meerbeek nog eens aan het woord:

Niet lange naer de straffe der voorschreven stadt van Ghendt – siende den coninck Franciscus niet feel op te doen tegen den keyser om te krijghen eht hertoghdome van Milanen voorsynen sone den hertoghe van Orleans; achtereenvolghende het accoort te Riguemortes ende nu laest binnen Parys tusschen hem ende den keyser ghemaect – om eenighe treffelycke redenen) die den keyser aen des coninckx ghesanten dede verhalen - heeft hy ghepesyt middel te vinden teghen den keyser te oorloghen ende heeft gaen doen bystandt aen den hertoghe Willem van Cleve - tot behoudenis van het hertoghdome van Gelre – ende om voor desen middel van sijne hulpe den keyser ende syne Nederlanden te quellen.

Daerom heeft den coninck aen den hertoge beloofd synen berschermheere te wesen – met noch meer andere beloften – onder welcke dat was hem te gheventen houwelijck sijne nichte des coninckx van Navarre dochter.

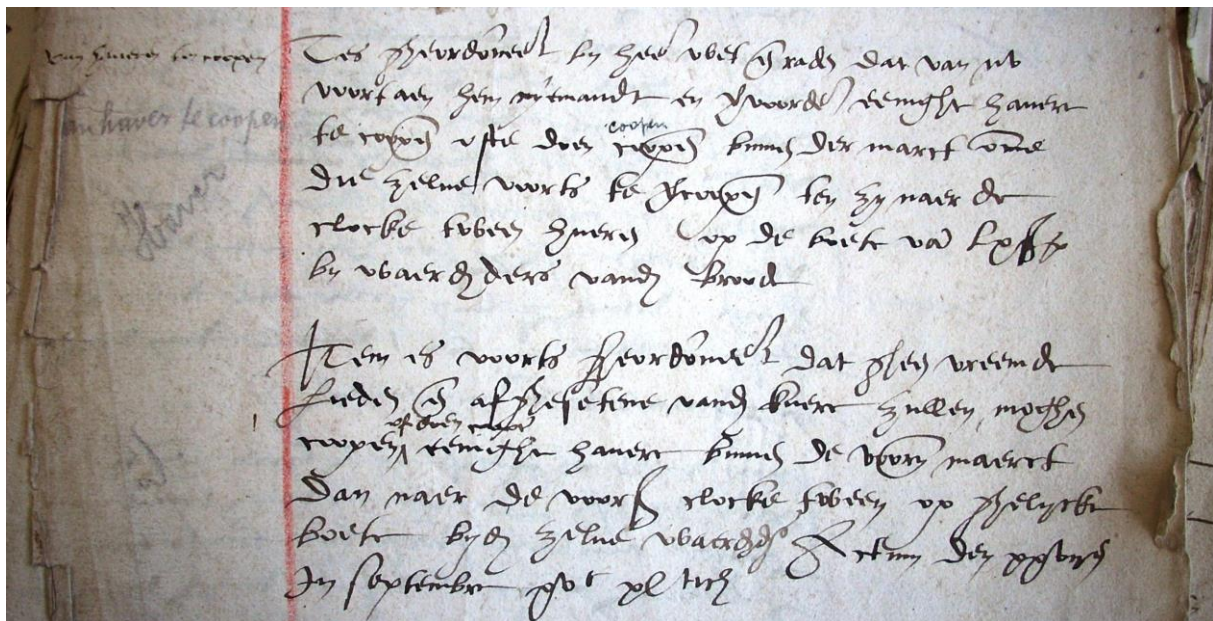
Met dese middelen ende beloften is de voorzsyden hertoghe hgereyst in Ghelderlandt – na dat den keyser ghereyst was uyt Vlanderen na Duytschlandt om op den rijcksdagh aldaer te zyn. Daerna is de hertoge van Vleve gheriest in Vranckyck om te bevestighen het verbondt met de voorschreven coninck ghemaect ende heeft aldaer ghetrouwt des voorseyden coninckx nichte – ghenoeemt Joanne de Navarre – eenighe dochter van den coninck Henrick Allebres. **Daer waren oock sommighe duytsche heeren van de protestanten – die oock met den voorschreven coninck een luttelken tijds te vooren verbondt ghemaect hadden tegen den keyser.**

Ja, oock den coninck van Enghelandt selfs mede – want hy grootelijcx in den haet was van hem – omsijne moeye die hy soo oneerlijck ontfeydt hadde.

Den keyser ghewaer werden de listen des coninckx – heeft daerom wat foeter ghehandelt met die van de religie in Duytschlandt – dan hy wel ghedacht hadde te doen.

Ende heeft wederom om den coninck tot een beter sinne te brenghen – hem doen vermanen tot den peys.

Maer den coninck dat niet achtende en heeft daer op gheene antwoordt ghegheven maer heeft voorts ghegaen in syn gereetschap van oorloghen.

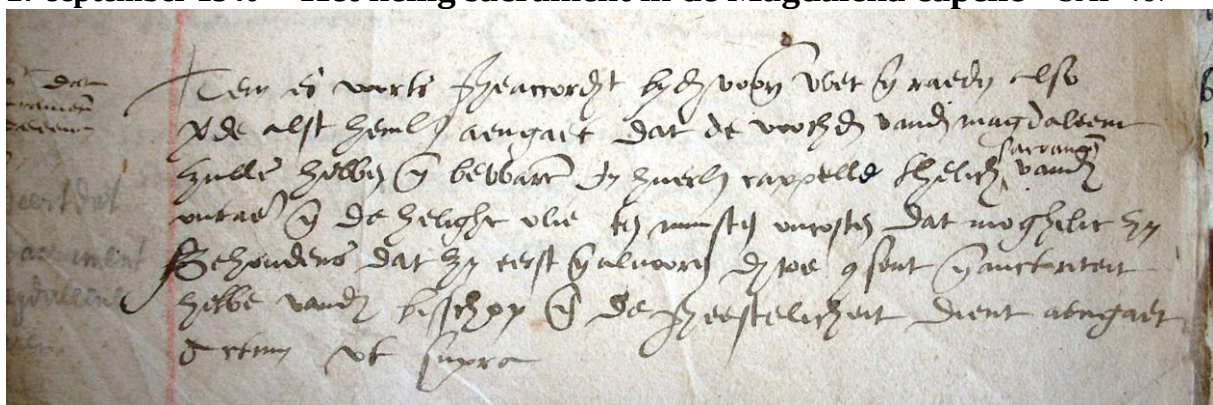
Es gheordonneert by heere ende wetten dat van nu voortan hem nyemant en vervoordere eenighe haver te coopen ofte doen coopen binnen de maerct omme die zelve voort te vercoopen, tenzij naer de clocke twee heuren, up de boete van 60 schellinghen parisis by warrandeerdere van den broode.

Item es voorts gheordonneert dat gheen vreemde lieden ende afghesetene¹ van de keure zullen moghen coopen ofte doen coopen eenighe havere binnen de voornoemde maerct dan naer de voorzeyde clocke twee en up ghelycke boete by de zelfde warrandeerdere

Actum den 27ste september 1540

Het is dus verboden om haver op de markt te kopen en deze voor 2 uur verder te verkopen. De boete hierop bedroeg 60 schellingen parisis, een boete die gegeven kon worden door de 'warrandeerder van de broode' of de controleurs van het brood.

27 september 1540 – Het heilig sacrament in de Magdalena capelle – SAP 467

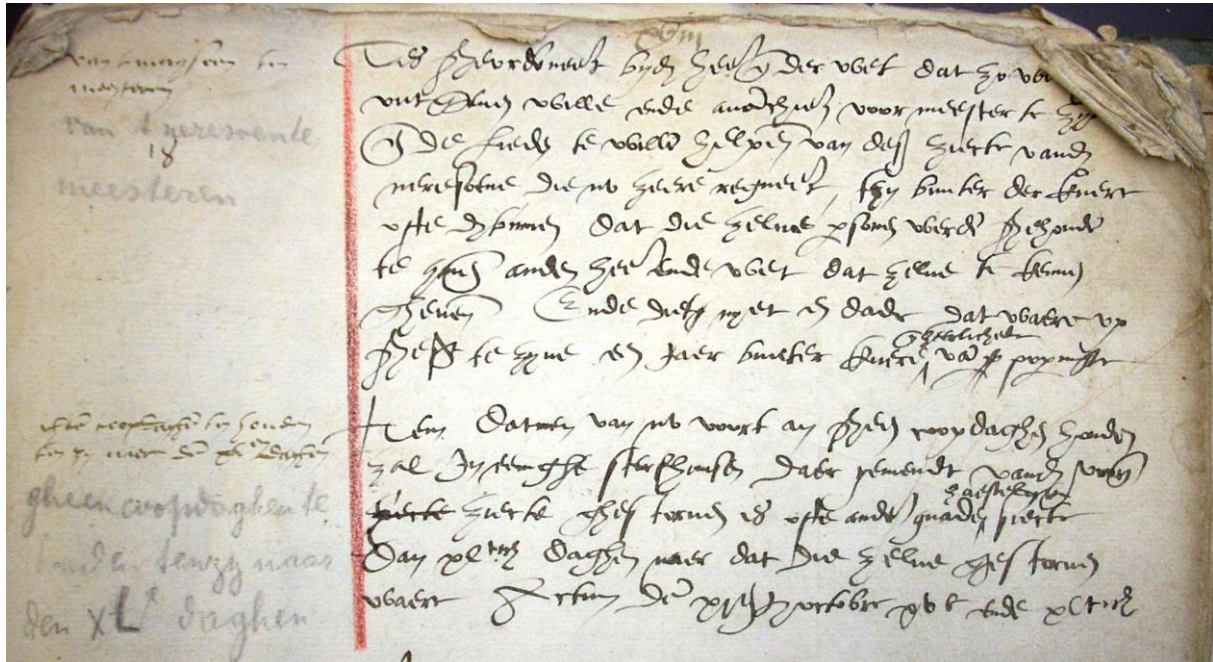
Geaccordeert by de wet ende raeden also verre als themlieden aengaet, dat de voochden van de Magdaleene zullen hebben ende bewaeren in heurlieden capelle theylich sacrament van den autae ende heilighe olie, ten minsten oncoste dat moghelyck zij.

¹ Agezeten : niet woonachtig in de keure of het rechtsgebied van Poperinge

Behoudens dat zij eerste ende alvooren daertoe consent ende autoriteit hebben dan den bisschop ende de gheestelicheit dient aengaet.

11 oktober 1540 - De neresoene – SAP 467

In dit jaar 1540 stak de pest reeds zijn kop op in Poperinge en werden er verschillende maatregelen genomen hieromtrent.

T'es ghordonneert bij den heere ende wet, zo wie hem uutgheven wille ende advanchieren voor meester te zijn ende de lieden te willen helpen van der ziekte van de **neresoene**² die nu zeere regneert, tzij buuten der ceure ofte daerbinnen, dat die zelve personen werden ghehouden te gaene an den heere ende de wet,

datzelve te kennen ghevende

ende diet niet en dede dat waere up ghestelt te zijne een jaer buuten kuere ende heerlichede van Poperinghe.

Actum den xi october xv c ende xltigh

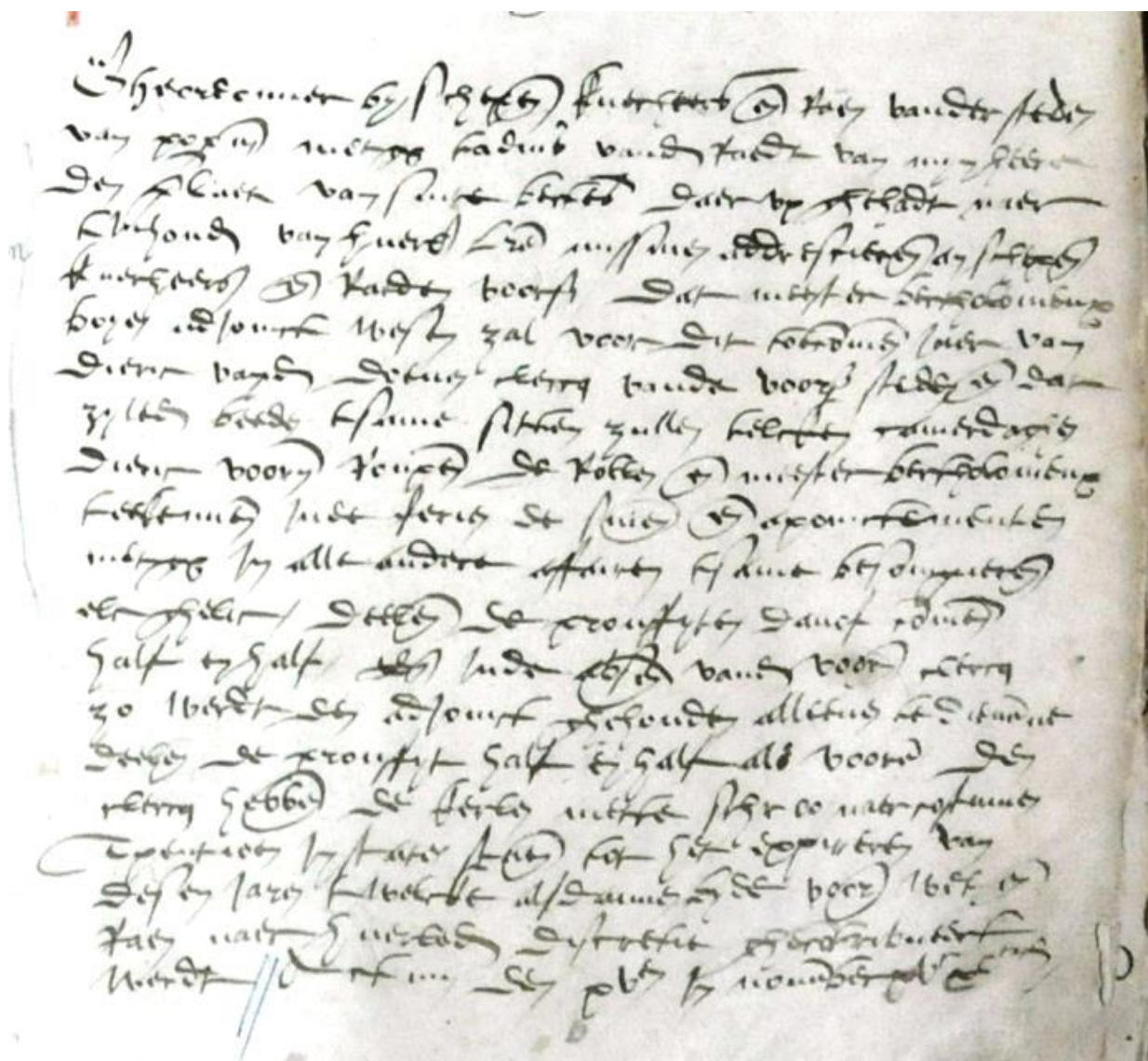
Is werd dus geordonneerd door de heer en de wet – dat wie zich wilde uitgeven als 'pestmeester' of 'dokter' die de pestlijders wilde helpen, die nu erg heerst, zowel binnen als buiten de keure

Dat deze personen zich dus moeten melden bij de heer en de wet, en diegenen die dit niet deden, werden voor een jaar verbannen uit de keure en de heerlijkheid van Poperinge.

² Neresoene – In het WNT staat het woord 'neresoene' niet vermeld. Wel staat er onder het woord 'soene' het volgende: Een ander woord soene, dat onduidelijk en waarschijnlijk bedorven is, staat in Boëth. 93a: "de bleeke doot ... clopt voor de tavernen der princhen ende der keytiven ghelijc ende even zoene". Kan deze 'zoene' met onze 'neresoene' te maken hebben? In onze tekst is de 'neresoene' alleszins duidelijk bedoeld als de 'pest' of minstens een 'haastige' of makkelijk overdraagbare ziekte'.

Item dat men van nu voortan gheen coopdaghen houden zal in enighe sterfhuysen daer yemant van den voornoemde siecte ghestorven is ofte andere quade haestelycken siecte dan xltich – 40 - daghen naer dat die zelve ghestorven waert
Actum den xii sten october xvc ende xltich

Item dat men van nu af geen koopdag meer zal houden in een huis waar iemand van deze ziekte of van een andere 'haastige' ziekte - gestorven is – dan 40 dagen na zijn dood.
Actum de 12de oktober 1540.

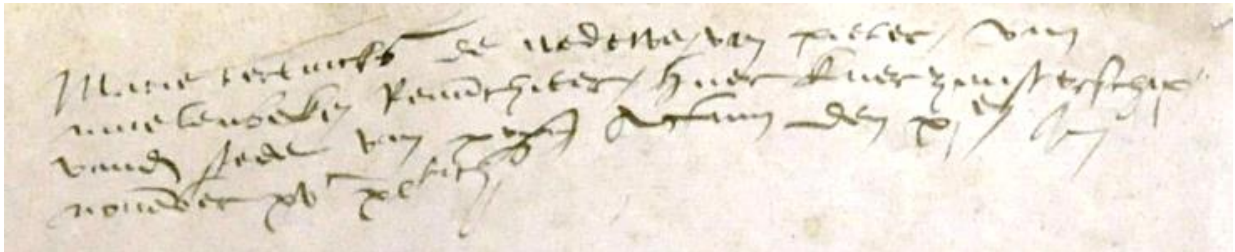

Benoeming van adjoint van clerck ter camere

Gheordonneert by schepenen, kuerheers ende raeden van der stede van Poperinghe, metghaders t'advys van den raedt van mynheere den prelaet van Sinte Bertin, daer up ghehadt, Naer 't verthoonen van huerlieden letteren, missieven addresserende an schepenen, kuerheers ende raden voorseid, dat meester **Bertholomeus Boye**, adjoint wesen sal voor dit toecommende jaer van **Dieric Vayde**, dienende clercq van de voorseide stede ende dat zy lieden beede tsamen sitten zullen, telcken camerdaghe.

Dieric voornoemde roupende de rollen ende meester Bertholomeus teeckenende met ferien de appointementen metghaders in all andere affairen tsame besoiingneren, elck ghelic deelende de prouffyt en danof - half en half - ende inde absentie van den voornoemde clerck zo werdt den adjunct ghehouden alleene te dienen ut deelende de proufyt half en half als vooren, den clerck hebbende de kerlen mette schroo naer coustumen - tventien in stater - staende tot het experi-eren deser jare twelcke als datmen dede voor de wet ende raden naer huerlieden discretie ghecontribueert wordt. Actum den xvden in november veertich

Daarmee weten we ook dat de nieuwe 'schrijver' of secretaris, die een veel duidelijker geschrift heeft dan zijn voorganger Dieric Vayde- Bertholomeus Boye heet.

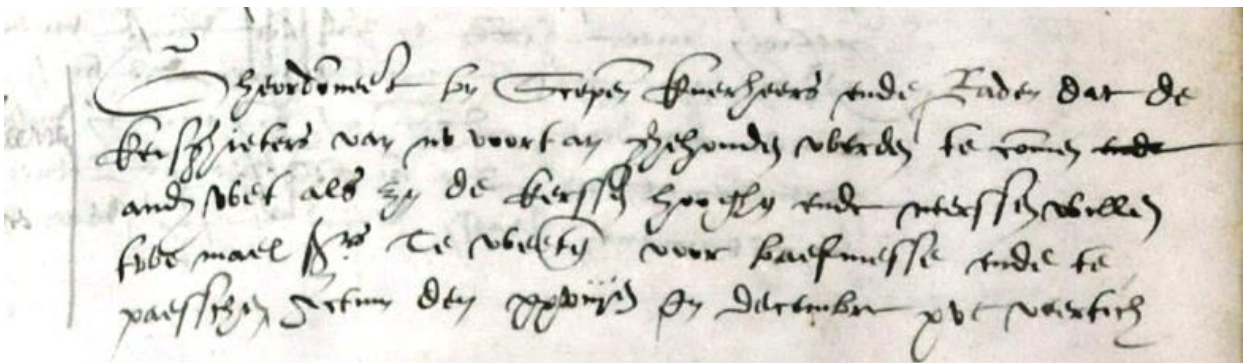

Marie Terluucs de wedewe van Pieter van Muelenbeke renunchiert huer kuerzusterschip vande stede van Poperinghe

Actum den xj de inn november xvc xltich

Dus Marie , de weduwe van Pieter van Meulenbeke geeft haar keurzusterschap van de stad Poperinge op en dit op de 11de november 1540.

Daarna volgt er in deze register van de resoluties een kopie van de keizerlijke ordonnantie van de 3de december 1540 waarin de keizer verbiedt van in zijn landen enig goed te vervoeren of te laden op Engelse schepen.

Gheordonneert by scepenen, kuerheers ende raden dat de kersghieters van nu voortan ghehouden werden te commen anden wet als zy de kerssen hooghende ende meerssen willen - tweemaal sjares – te weeten voor baefmesse ende te paesschen

Actum den xxvij in december xvc veertich

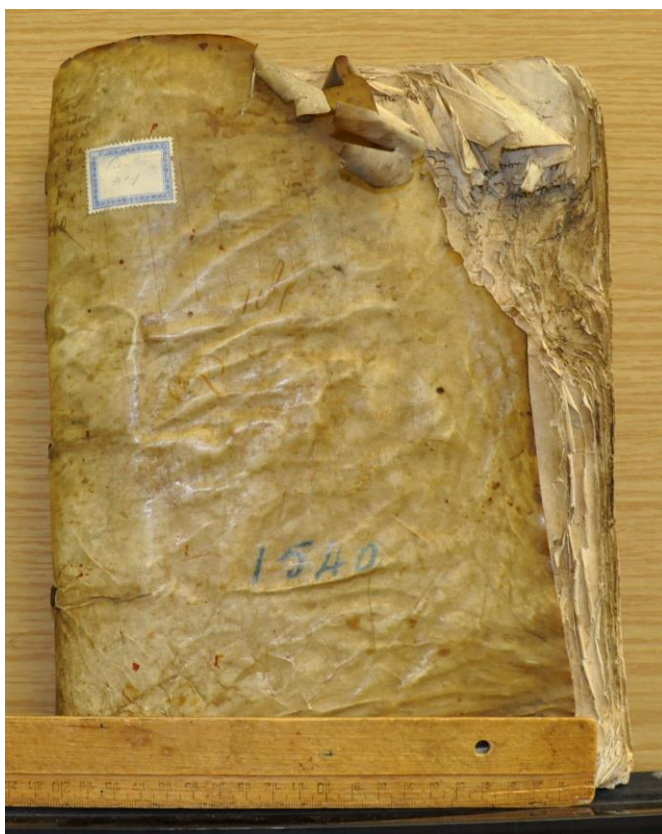
Dus de kaarsengieters worden verplicht – als ze de prijs van hun kaarsen willen verhogen-tweemaal per jaar – met Sint Baafmis en met Pasen – dit voor te leggen aan de schepenen, keurheren en raden van de stad.

Issuwe

Gheaccordeert en selver daghe dat men **Jan van Rooden**, presenteren zal voor zijn sollicitacie aengaende de quyttscheldinghe zes marck zilvers, ende myn heere van Wyngnen ter cas als boven vier marck zilvere of de weerde vandien

Item aengaende tvertooch van **Aeriaen Puele**, ter cause van de goede van **Gayfer Maes** ende zijn suuster in gheschrifte ende daer up den eet van Adriaen voorseid, zo hebben scpeneen, keurhers ende raeden ghegrosseert de yssuxe van Adriaen voorseid, tquaet al af ghemync totter somme van hondert dertich ponden grooten, daer up hem afslach ende quytscellinghe ghedaen is by den voornoemde wet ende raed voor den goeden ende langhen dienst van xxxij tich jaren van Gayfer Maes, vut zonderlinge gracie, die somme van drieentwintich ponden grooten, zo zal hy de stede resteeën blyven de somme van tneghentich pnden grooten
Actum den xxvij in december xvc veertich

13 november 1540 - Renten - SAP394

Het oudste register van de renten – SAP 394 – heeft als eerste en oudste akte er ééntje waarbij Pieter de Nuwelare ‘gecocht’ heeft ‘ jeghens een zekere marcs ende Janneken zyn wyf - een losrente en als borg stelt hij - twee gemeten 'ofte daerontrent' ligghende inden Hypshouck.

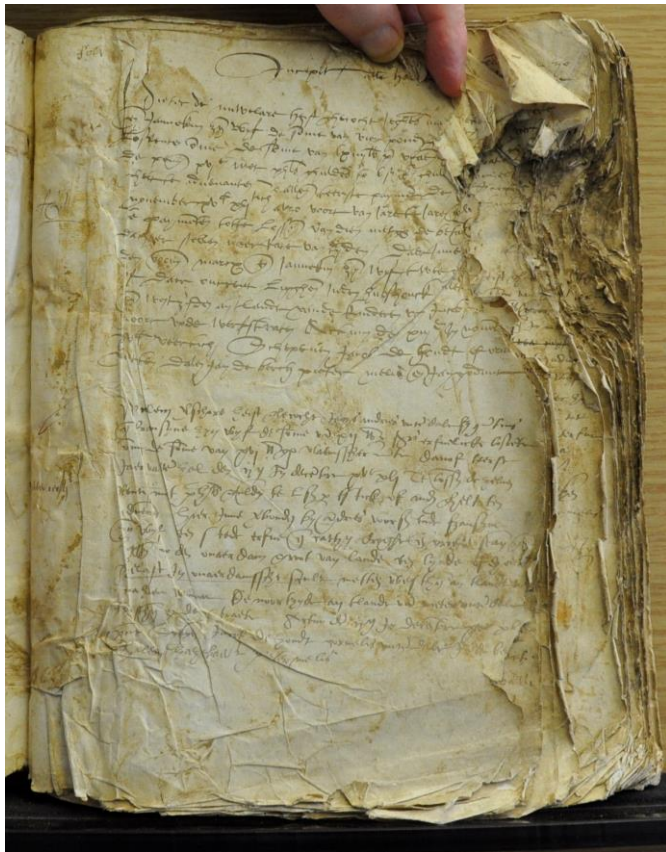
Gezien de grote hap die uitgewreten is uit de eerste folio's, zijn de akten soms slechts ten dele te lezen.

*Moeilijk leesbare woordjes werden samen ontletterd met **Jacques Destailleur en Henri Vandenberghe.***

2 december 1540 - SAP 394 - folio 1

De tweede akte in deze register – SAP 394 - is van de 2de december 1540

Willem Verschore heift gecocht jeghens **Andries Vuten Daele** ende **Fransyne** - zyn wyf de somme van xvj parisis grooten vlaemsscher munte danof teerste jaer vallen zal den ijde in december xvc xlj - te lossen de zelve rente met philips gulden te L - 50 - schele parisis tstick ofte ander ghelt ten advenante - hierinne verbonden by Andries voorseid ende Fransyne, zyn wyf, een stede erfve ende cathelen - drooghe nede groene staende ende ligghende up den **Overdam** - groot van lande een lynde ofte daerontrent - ghelast in **Overdamssche scult** - metten noortzyde an tlandt van Mahieu Weman - de noortzyde an tlandt van Pieter van Dale - t'oostzyde up de straete

Actum den ijde in december xvc xl
present schepenen Jacob DeHondt -
Cornelis Vuttendale - Jan Deberch -
Ghelein Hazebaert - Pieter Melis

7 december 1540 – Renten

Op de 7de december 1540 geeft
**Cathelyne de weduwe van Jan
Ellebout een lening of erfvelijke
losrente** – aan de penning 16 – aan **Jan
Ribeau ende Wilhemine** ‘zyn wyf’.
Deze Jan Ribeau – zo stelt men – heeft
hierin verbonden –
de helft van 6 lynen elstland ligghende
ghemeene met tkindt van Pieter
Utendale, ...

Item verbonden noch de helft van een
ghemete twee en veertich roeden
ghemeene met de kinderen van de
voorseide Vutendaele – streckende oost
an tlandt van Jacob Lodyck
Item verbonden noch tseste deel van
een huuse ligghende up de Casselstraete

jeghensover de westkerckedeure van Onse Lieve Vrouwen kercke – ghemeene met Willem
Schroolincx ...

Actum den vij –ste december xvc veertich

Schepenen Jacob de Hondt - Cornelis Vutendale – Jan de Berch, Jan Haezebaert ende ...

Op de 12de december 1540 is het aan **Kathelyne, de weduwe van Jan Lauwyck om aan
Passchier Lammote, ‘ende Mayken, ‘zyne wyfve’ een lening toe te kennen van 8 pond
grooten vlaams. Daarvoor dient het koppel 69 pond parisis per jaar te betalen. Als borg
stellen zijn een ‘stede, erfve ende catheilen’ gelegen op de Overdam. De oostzyde van dit erf
lag aan de kinderen van Jooris Lauwyck – streckende van westen totter straete. Daarbij wordt
vermeld dat men de ‘lasten des heeren renten’ diende te betalen.**

Op de 15de december 1540 is er een volgende akte, die echter moeilijk leesbaar is, daar er een
grote hap uit het blad is. Toch kunnen we opmaken dat **Jan Denys** hier een rente geeft aan
een zekere ‘Pieter en Kristine’. Als borg stellen zij alleszins een perceel gelegen in de
Wipperhouck met de oostzyde liggende aan het land van Loic van Eenooode. Daarnaast
worden nog eens twee gemeten land als borg gesteld.

De volgende akte dateert van de 20ste december 1540.

Ze luidt als volgt:

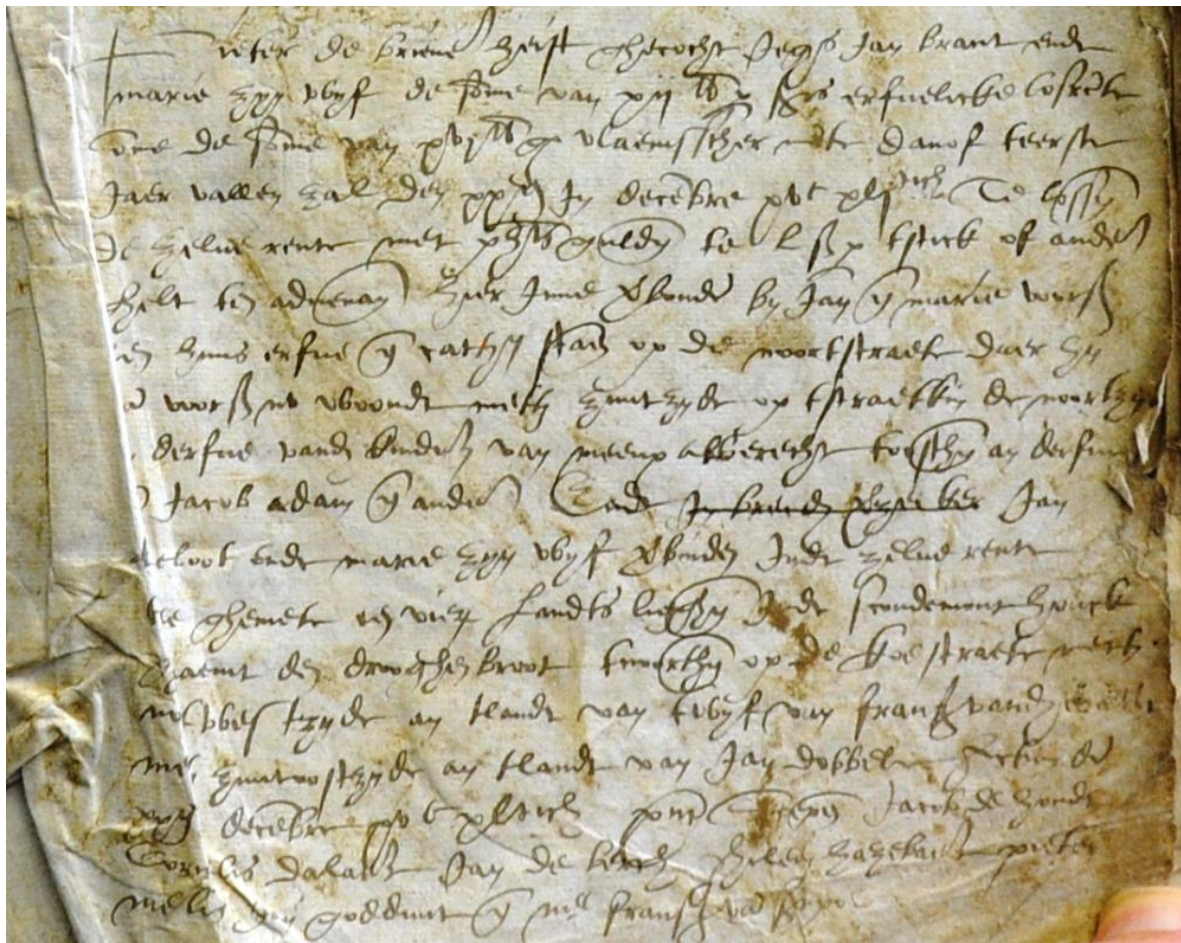
Pieter de Brieve heeft ghecocht jeghens **Jan Brant ende Marie**, zyn wyf, de somme van xij
ponden sjaers erfvelicke losrente omme de somme van xvj pnd grooten vlaemsscher munte
danof teerste jaer vallen zal den xxste in decembre xvc xlijtich – te lossen de zelve rente met
philips gulden te l – 50 - schele tstick of ander ghelt ten advenante – hierinne verbonden by

Jan ende marie voorseit een huusn erfve ende catheilen staende op de noortstraete, daer sy voorseid nu woonen, metten zuutzyde op tstraetken, de noortzyde an derfve vande kinderen van Marcx Alberecht, toostende an derfve van Jacob Adam ende andere.

Er is ook een tweede borgsteller:

Jan Kesteloot ende Marie zyn wyf, verbinden idner zelve rente twee ghemeten – een vierendeel landts ligghende **inde Scoudemonthouck** ghe-naemt **de Drooghen Broot**, tnoorthende opde Koestraete metten westzyde an tlandt van twyf van Frans vanden Walle - Met tzuut – oostzyde an tlandt van Jan Dobbele

Actum den xx decembre xvc xltich – present schepenen Jacob de Hondt, Cornelis ... , Jan Deberch, Ghilein Hazebaert, Pieter Melis, jan Goddut ende meester Frans van Sint Pol

Gherardus Mes - Ick seg adieu
(Souterliedeken 65) (by Camerata
Trajectina)

<https://www.youtube.com/watch?v=RHeejbPHFQs>